

RAPPORT:

Prosjekt Fremmede Arter i Sømna - 2021

Elever ved Vik skole ønsket ikke bruk av plantevernmidler nær lekeplassen. Da er det bedre å ta i et tak på en dugnad og få noen kroner til klassetur.

Først vil vi takke Statsforvalteren for den økonomiske støtten til å fjerne fremmede skadelige arter. Sømna kommune er dessverre i en slik økonomisk situasjon at dette arbeidet ikke hadde blitt utført uten eksterne midler. Her følger rapport for aktiviteten i prosjektet i 2020.

Innholdsfortegnelse:

Innhold

1) Bakgrunn.....	2
a) Kartlegging i 2018:	2
b) Aktivitet i 2019 og 2020:.....	3
2) Aktivitet i 2021.....	3
a) Informasjon.....	3
c) Skriftlige avtaler	5
d) Plakater.....	5
e) Tromsøpalme:.....	6
c) Kjempespringfrø:	7
d) Parkslirekne	8
f) Artsdatabanken	10
g) Utprøving av sprøytemiddel	11
3) Økonomi	11
4) Behov neste år	11

1) Bakgrunn

a) Kartlegging i 2018:

- Tromsøpalme: Vi har generelt veldig lite av dette i Sømna. Den store forekomsten vi har ligger inntil lekeplassen ved Vik skole og er derfor noe vi prioriterer høyt. Her er det sterkt ønske om å unngå bruk av sprøytemidler. Utfordring at plantene står på en steinfylling med et tynt lag jord oppå slik at det er vanskelig (men ikke umulig) å nytte rotkutting.

- **Kjempespringfrø:** Vi har noen få forekomster spredt rundt i kommunen. Den største utfordringen er langs Grøtheimsvelva som er et fiskeførende vassdrag. Her finnes plantene på begge sider av vassdraget i strekning av ca 2 kilomter før det munner ut i sjøen. Pga nærheten til vassdrag kan vi ikke bruke sprøtyemidler her.
- **Lupiner:** Kun noen få forekomster i kommunen. De fleste forekomstene finnes i blomsterbed og det slås rundt disse med gressklipper. Det er kun en grunneier som har bedt om bistand til å fjerne sine planter.
- **Parkslirekne:** Her har vi en kjempeutfordring. Vi finner forekomster over hele kommunen og flere av disse er på godt over et dekar og sprer seg inn i skog og hekker. Vi registrerte 84 forekomster i 2018. Det kommer jevnlig henvendelser fra grunneiere som ønsker bistand til fjerning av disse. Vi får også jevnlig innspill om nye forekomster fra grunneiere vi ikke registrerte på runden så vi har godt over 100 forekomster nå.

b) Aktivitet i 2019 og 2020:

- **Tromsøpalme:** En skoleklasse stilte opp på to dugnader og fjernet Tromsøpalme ved Vik skole ved rotkutting.
- **Kjempespringfrø:** Vi engasjerte Grønn sektor/ Ungdom i arbeid. 5 ungdommer og en arbeidsleder brukte ca 5 dagsverk hvert år med kantklipper og luking. De må delvis vasse i elva.
- **Parkslirekne:**
 - I 2019 engasjerte vi Velfjord skogservice som sprøytet de 16 største forekomstene med Parkslirekne i kommunen. Mer rakk de ikke innenfor budsjettet. De kom for sent i gang og planene var for store at det var en meget stor jobb å ta disse feltene.
 - I 2020 engasjerte vi Gunleiv Grude. Han og sønnen kom dessverre sent i gang så de måtte slå mange felt som var kommet for langt og sprøyte på gjenveksten. De fikk likevel sprøytet alle feltene som Velfjord Skogservice hadde behandlet samt en rekke nye felt.

2) Aktivitet i 2021

a) Informasjon

- b) Vi har sendt ut en god del SMS'er til alle som har fremmede arter på sin eiendom. Her får de direkte info om hvem som utfører arbeidet, når det skjer, oppfordring til å inngå skriftlig avtale osv.

- Vi er jevnlig ute på kommunens facebookside og orienterer om hva som skjer og status i arbeidet. Her er et eksempel:

 Sømna Kommune
9. juni · 🌐

Bekjemping av Parkslirekne Sømna 2021.
Vi har sprøytet i ei uke og vært rundt på vel 20 lokaliteter. Planta er nå kommet så langt, at vi ikke lenger kan behandle nye felt.
I tiden framover vil vi sprøyte på nytt alle felt som ble sprøytet i fjor. Grunneiere som ikke har hatt besøk av oss, kan gjerne ta kontakt. Kan hende vi får tid til å slå ned noe seinere i sommer og bekjempe gjenveksten til høsten.
Hvis noen har mulighet til å slå ned selv, vil vi selvsagt sprøyte disse seinere.
Minner om at vi ikke får behandle med kjemikalier nærmere enn 3 meter fra elv, bekk eller kanal. Felt med slik beliggenhet blir ikke prioritert.

Mvh
Gunnleiv Grude
Tlf. 47043337

👍 26 11 kommentarer 6 delinger

Liker Kommenter Del

c) Skriftlige avtaler

- Alle grunneiere som ønsker bistand til å fjerne fremmede arter må signere en avtale hvor de gir Sømna kommune rett til å bekjempe fremmede arter på sin eiendom. De må også bekrefte om de aksepterer/ ikke aksepterer bruk av plantevernmidler. Vi nærmer oss nå 70 skriftlige avtaler. Mange grunneierne har både to og tre lokaliteter på sin eiendom.

d) Plakater

Ved alle lokaliteter som behandles med plantevernmidler settes det opp plakater med informasjon om hvilke sprøytemiddel som er brukt og hvem man kan kontakte ved spørsmål.

Her er fra et felt med Parkslirekne i Vik sentrum som ble sprøytet 5. juni 2021. Som det går fram av plakaten ble det brukt en blanding av Roundup og Banvel. Foto: Nils Nyborg

e) Tromsøpalme:

En skoleklasse og foreldrene deres har hatt dugnad vår og høst både i 2019 og 2020 og bekjempet Tromsøpalme ved lekeplassen på skolegården. I 2021 rakk de dessverre ikke noen dugnad om høsten. Her er rapport fra dugnaden de hadde:

Dugnad 7 juni 2021 - 10 voksne og 2 barn stilte til dugnad

Flott innsats i godt vær.

Den lange tørken gjorde at endel av røttene satt litt mer fast enn tidligere. Vi ser også at det er en del Tromsøpalmer som er mer krevende å få has på i mekanisk bekjempelse da røttene er vanskelig å få opp i sin helhet (bl.a på grunn av steinete grunn). Samlet sett er det betydelig mindre planter nå enn i fjor, men nedgangen er ikke like stor som fra år 1 til 2. Jeg stiller meg tvilende til om vi med en mekanisk bekjempelse klarer å utrydde Tromsøpalmen i området. Det bør derfor gjøres en vurdering etter runde 2 i høst om en må benytte en annen bekjempelse av de siste mest gjenstridige planene. Her finnes flere metoder som kan benyttes uten kjemisk plantevern – f.eks steam.

Her er fra en velfortjent pause i dugnaden. Foto: Tone Sund

Det blir færre planter for hvert år, men vi synes det er positivt at skoleungdom blir engasjert i arbeidet og ser viktigheten av dette så vi gir dem samme beløp pr dugnad som de to første årene da det var virkelig mye arbeid. Vi får låne tilhenger av teknisk etat i kommunen som også tar på jobben med å destruere plantene etterpå.

c) Kjempespringfrø:

Plantene har spredd seg med frø fra en hage øverst oppe i Grøtttheimselva. De har blitt ført nedover det 2 kilometer lange vassdraget og har skapt forekomster hele veien ned til sjøen.

Også i 2021 er det Grønn sektor / skoleungdom i arbeid som utførte jobben. NLR ved Knut Alsaker varslers arbeidsleder en ukes tid før plantene bør bekjempes. Arbeidet utføres av ungdommer samt en arbeidsleder

Det har vært en kraftig reduksjon i mengden med planter, men de finner stadig nye lokaliteter langs vassdraget som de ikke så året før. Arbeidsleder mistenker at plantene utvikler seg med litt forskjellig fart slik at de er for sent ute i forhold til noen av plantene og for tidlig for andre. Neste år bør man kanskje ta en tur litt tidligere og en tur litt senere.

I år var det tilstrekkelig med 4 ungdommer og en arbeidsleder i to dager. I 2020 måtte de bruke fire dager og året før fem dager så det er tydelig at det blir bedre for hvert år.

Siden plantene vokser langs et vassdrag, bruker vi ikke plantevernmidler. Plantene slås med kantklipper og ungdommene må i stor grad vasse mens de slår plantene. Foto: Ørjan Olsen

d) Parkslirekne

Velfjord skogservice tok jobben med å bekjempe Parkslirekne i Sømna i 2019. De klarte å sprøyte 16 felt.

Våren 2020 varslet de at de ikke kunne påta seg jobben. Da var vi allerede inne i den perioden vi burde ha begynt å sprøyte. Vi var så heldige å få engasjert en meget dyktig gårdbruker med Autorisasjonsbevis og mange års praksis med sprøyting. Han jobber sammen med sønnen sin. Siden de kom sent i gang måtte de fleste feltene slås med kantklipper og så ble det sprøytet på gjenveksten. Dette var veldig arbeidskrevende.

For året 2021 skriver Gunleiv Grude:

Vi startet sprøyting av nye lokaliteter 1.juni. Det var ca.14 dg. tidligere enn året før. Været var godt – for godt, så etter vel ei uke måtte vi avslutte sprøyting av tidligere ubehandla felt.

Sommeren 2020 slo vi ned mange områder, for deretter å sprøyte gjenveksten. Denne måten å bekjempe planta på syntes vi hadde dårlig virkning. I år har vi derfor prioritert kun sprøyting. Vi startet med de feltene som ikke har vært behandlet tidligere siden veksten starter først der. Da de urørte felta kom for langt gikk vi over til å sprøyte fjorårets behandla felt.

Totalt ble det behandla ca. 25 nye forekomster, fra noen få kvadratmeter til nærmere ett daa. Etter dette rundt 60 felt som var sprøyta tidligere. Ca. 10 felt for tredje året og ca. 10 felt ble ettersprøytet for å ta det som ble bommet på tidligere.

Det viser seg dessverre at planta er utrolig seigliva. Områder som var sprøyta første gang i 2019 ble sprøytet på nytt i fjor. Det var da kun få og spredte planter. Utover sommeren i år har det spirt minst like mye som året før på disse felta.

Behandlinga ble i år avsluttet 10. sept.

I tillegg til innkjøpt sprøytemiddel er det kjøpt inn ny ansiktsmaske og sprøytebom.

Gunnleiv Grude

Her ser vi Gunnleiv Grude og Tor Eivind Grude på et felt med Parkslirekne hvor det er tydelig at sprøytinga har fungert. Foto: Nils Nyborg

Arbeidet ble utført med batteridrevet ryggsprøyte og manuell sprøytebom.

Når lokalitetene når mannshøyde og vel så det, blir sprøyting urasjonelt. Det må sprøytes oppover og det går med mye mer sprøytemidler. Samtidig som de som utfører arbeidet, blir de gående i en damp av sprøytemidler. Når lokalitetene blir for store avsluttes derfor sprøytinga.

Grude har selv kjøpt inn de sprøytemidlene som er brukt og selv holdt kantklipper, bil og annet nødvendig utstyr i forbindelse med jobben.

De har brukt mye tid på kartlegging av forekomster, kontakt med grunneier og registrering av nye felt i Artsdatabanken. Etterspørselen fra grunneierne er veldig stor og målet neste år må være å få behandlet enda flere felt.

Antall lokaliteter med Parkslirekne som er behandlet			
År	Behandlet en gang	Behandlet to/flere ganger	Antall behandlinger totalt
2019	13 stk	3 stk	16
2020	54 stk	28 stk	82
2021	85 stk	10 stk	95

f) Artsdatabanken

Før 2018 var det få registreringer av fremmede skadelige arter i Sømna i Artsdatabanken. I 2018 registrerte NLR alle lokalitetene vi fant på befaringene våre. I 2019 registrerte Sømna kommune hvilke tiltak som ble utført og noen få nye felt.

Nå i 2020 og 2021 har Gunnleiv og Tor Eivind Grude registrert en rekke nye lokaliteter og de har selv registrert i Artsdatabanken hvilke tiltak som er gjennomført på de enkelte lokalitetene. Da NLR registrerte lokalitetene i 2018 hadde vi 84 forekomster av parkslirekne. I 2020 var vi oppe i 138 forekomster og nå er det registrert 158 lokaliteter.

Her ser vi Knut Alsaker fra NLR til høyre som lærer Tor Eivind Wærstad å bruke Artsdatabanken. Til venstre sitter Gunnleiv Grude og følger med på opplæringen. Foto: Nils Nyborg

g) Utprøving av sprøytemiddel

(Skrevet av Gunnleiv Grude)

Den første sprøytinga i 2020 ble gjort med Roundup. Etter tips fra en lokal bonde begynte vi å blande inn Banvel (dicamba). Etter hvert gikk vi over til å bruke Starane og Banvel. Den første sprøytinga med bare Roundup synes å ha dårlig virkning. Noen av feltene ble sprøytet seinere på sommeren med Starane + Banvel. De feltene som ble sprøytet i 2019 virker å ha god virkning med Roundup. Litt spira likevel opp utover sommeren. Disse felta ble prioritert og alle behandla 1 – 2 ganger i 2020.

Før oppstart av sprøyting 2021 hadde jeg og Knut Alsaker fra NLR en befarings tur for å se på felt behandlet året før. Vår konklusjon var at bruk av Starane +Banvel og Roundup+ Banvel, tilsynelatende hadde samme virkning. Heller ikke senere på sommeren kan vi si at det var nevneverdig forskjell. De felta som ble behandla med enten bare Roundup eller bare Starane uten Banvel, hadde også brukbar respons på behandlingen.

Det store problemet er at planta er utrolig seigliv, og derfor må tynes år etter år for (muligens?) å ta knekken på ho.

3) Økonomi

Sømna kommune fikk i 2020 kr 150.000,- til arbeidet. I 2021 fikk vi opprinnelig kr 80.000,- og på høsten en tilleggsbevilling slik at vi totalt disponerte kr 104.000,-.

Mesteparten av midlene har gått til å bekjempe Parkslirekne, men takket være at arbeidet kom i gang i rett tid er det utført like mye i 2021 som i 2020. Vi har lagt ved regnskap som viser hvordan midlene er brukt.

4) Behov neste år

Vi håper på økonomisk støtte til å videreføre arbeidet neste år også. Dersom arbeidet stopper opp vil innsatsen som er utført de siste årene være bortkastet.

For Tromsøpalme har innsatsen gitt gode resultat og det er ikke mange plantene igjen. Vi ønsker likevel å fortsette å engasjere skoleklassen til å kontrollere/plukke to ganger i året et par år til slik at vi er sikker på at vi har tatt knekken på bestanden.

For Kjempespringfrø er bestanden kraftig redusert og Grønn sektor utførte arbeidet på under halve tida nå i 2021 i forhold til første året. Her må vi kanskje øke innsatsen litt slik at de kan dra dit to ganger. Da får de tatt både planter som er tidlig utviklet og de som kommer litt senere.

Parkslirekne er seiglivet. Heldigvis er Grude villig til å videreføre arbeidet neste år også. De områdene som ble behandlet i år vil bli prioritert neste år. Nyspiringa på sprøytede felt vil komme senere enn på ubehandlede felt. Dermed er det god mulighet til behandle nye felt først. Målet er å bekjempe enda flere felt i 2022 uten økt behov for midler.

Sømna er i den heldige situasjon at vi er en halvøy. Vi bør derfor ha gode forutsetninger for å kunne bekjempe fremmede uønskede arter siden disse i liten grad sprer seg inn fra omkringliggende områder.

Bøpøla Naturreservat ligger sentralt i Sømna. Vassdraget med den største forekomsten av kjempespringfrø munner ut her og bestanden trekker lenger og lenger nedover vassdraget hvert år. Vi har også flere forekomster av Parkslirekne like ved reservatet. Disse områdene blir prioritert øverst.

Sømna kommune vil ha behov for ca kr 110.000,- i 2022.

Sømna 10.11.2021

Med vennlig hilsen

Nils Nyborg
Jordbrukssjef

SØMNA KOMMUNE
LANDBRUKSKONTORET
VIK
8920 SØMNA